

11408 h.13
A V I T I

E P I S T O L A

P E R I L L A M,

V I R G I N E M S C O T A M.

E D I T O R S

PHRASI ET ANNOTATIONIBUS ILLUSTRATA.

L O N D I N 1 M D C C L X

106
3
1111

VIRO ILLUSTRISSIMO &c.

MINUS decennium est, quod Londini sex fere menses ego commoratus, dulci tuo colloquio sæpissimè fruebar, (neque spero te cepisse oblivionem consuetudinis nostræ) quò ingenium tuum, et liber spiritus, et animi candor satè mihi esset perfectus. Quapropter te potissimum ex omnibus Britannis elegi, ad quem carmen hoc, paulò liberius, mitterem: Quod quidem si tu typis non indignum duxeris (indignum sanè mihi visum est, quod periret) bibliopolæ, sive typographo cuivis Londinensi imprimendum tradas licebit. Est autem, quod te monitum volo, hosce, nimirum, versiculos scriptos fuisse ab Italo quodam juvene, quanquam se hominem Anglum simulat esse, et senem: Neque hanc, quam suscepit personam, eum ineptè sustinuisse, neque de civibus tuis malè meritum fuisse arbitror. Quamobrem nomen ac civitatem suam nos celaverit, causam vides. Etenim ità liberè locutus est, et jocus de re severissimâ, de religione et cultu Romano, ut siqui ex Pontificiis expiscarentur, qui, et cujas sit, omnia meherculè ei essent pertimescenda. Scis cuipiam licere more suo Romæ vivere, si modò taceat de religione, de summi Pontificis autoritate, de præsulum superbiâ, de monachorum præstigiis; qui,

4 VIR O ILLUSTRISSIMO &c.

qui, dum paupertatem, uti summum bonum, clamant, prædicant, præ se ferunt, vigilantes et dormientes aureos montes cogitant, et reperiunt.

De PERILLA (et hoc fortasse fictum est nomen) nihil expertum habeo. Scoti nobiles, hospites tui, de virgine eâ, si qua est, formosâ et eruditâ te certiores faciant. Certè equidem tam raræ animi dotes prohibeant eam latere.

Quo casu carmen hoc in manus meas pervenerit, haud operæ pretium est referre. Quod verò, etsi minimè obscurum est, pluris tamen habebitur, si aliquid novi tu adjicies, et auctoritatibus, et scriptis tuis poetæ argumenta confirmabis.

Vivas, valeas, et ingenio tuo usque ad extremam vitæ horam fruaris.

ROMÆ Calendis
Januariis MDCC LX.

A V I T U S

P E R I L L Æ S U Æ.

DU M tristi frangor morbo, longâque fenestâ,
Et mea vix calanum sustinet ægra manus:

Quâ non ipse fruor, tibi mitto, PERILLA, salutem,

Pignus amicitie, chara puella, mea.

5 Scotus adest hospes, qui de te multa rogatus,

Nil, ait, ingenio pulchrius esse tuo,

Teque, quod optabam, linguam callere Latinam,

Oreque Romano jam didicisse loqui.

Ecquid, io, nunc te divini Musa Maronis,

10 Ecquid nunc Flacci carmina culta juvant?

Aut te delectat teneri praeceptor amoris?

Pagina nec Phœbo gravior ulla fuit.

B

15 Hi

Hi mihi semper erant vitæ morumque magistri,
Quos juvenis colui, quos sequor usque senex.

15 Qui, quò te melius noscas, et vivere quid sit,

Pulpita quod nequeunt rauca docere, docent.

Sæpe tamen fateor magnos peccasse poetas,

Et falsâ auxilio voce vocasse deos.

Nam docto heroum celebrant dum carmine laudes,

20 Quid nisi latronum facta cruenta canunt ?

Cultior hæc ætas : sed nunc violentus, ut olim,

Europæ dominos egit in arma furor.

Vastantur terræ, urbes incenduntur, et ignes

Qui modò vitabant, heu ! periére fame.

25 En quoque, nè rabidi desint urisque lupique,

Omnia qui lacerent, Russicus hostis adest.

Vix equidem, Ætna suas si toto extenderet orbe

Flammiferas vires, tanta ruina foret.

Sed tamen hoc studium est, hoc est quoque gloria regum,

30 Unde sibi fumunt nomina magna Dei.

Dic,

Sunt ubi sceptrigeri, veteres qui prodere amicos,
Foedera qui dubitant, aut violare fidem?

Austria, grata parùm, sua Gallis commodat arma,

Et nunc, queis debet cuncta, nocere cupit.

35 Talia quis fando regum non oderit æstus?

At quis Christicolùm talia credat opus?

Mitis erat CHRISTUS, præceptaque mitia CHRISTI:

Ille hominum, ille almæ pacis amator erat.

Sed sceleris si nunc damno herosæque ducesque,

40 Et belli causam quærere quisquis amat.

Attamen, imperii cuius Borussia pars est,

Nil ortum majus rege fuisse reor.

Quinetiam patriosque deos, et jura tueri,

Et regni fines fortè coactus erat.

45 Prospera bella gerat! (mea vota precesque meretur

Magna viri virtus) prospera bella gerat!

At patriam excusare licet? Nam Marte secundo

Haud regio in terris clarior ulla fuit.

Classibus, ecce, suis jam vastum fulminat sequor,

50 Quasque triumphantes vidit uterque polus.

Afferit imperium pelagi, quod bellica virtus,

Vel Genius populi, vel Deus ipse dedit.

Excusare licet. Nam res ratione gubernat,

Temperat et vires Anglia nostra suas.

55 Non aliena petit : non civibus imperat arma,

Nî causa armorum iusta gravisque fuit.

Quà mare, quà tellus patuit, commercia fecit ;

Ad sese hinc multas attrahit orbis opes.

Quòd tantum potuit, quòd nunc majora facessit,

60 Et solis nixa est viribus ipsa suis ;

Insula, et extremi sit quamvis angulus orbis ;

Sedem hîc Libertas maluit esse suam.

Ast ubi non bellum est, neque gloria quaeritur armis,

Religio voluit cuncta licere sibi.

65 Ecce igne, aut ferro tolli, quicumque negârunt,

Quod non credibile est, credere, sæva jubet ;

Et

[5]

Et scelere immanes superans Bufiridis aras,

Innocuos cives immolat illa suis.

Aut crede, aut simulâ vestros renuisse penates,

70 Judæe, ut tandem sit tibi salva domus.

Semideus vanos stimulat dum Loiola reges,

Plena fere cædis Gallica regna vides.

Regibus Austriacis, mihi dic, insignior ecquis

Cùm clade infandâ, tum pietate fuit ?

75 Quas vastas subigit, gentes exterminat omnes,

Et raptas populi tollit Iberus opes :

Hæc quia non coluit CHRISTUM pars altera mundi,

Cui CHRISTUS nullo nomine notus erat.

Quenam hæc religio est, quæ miscet sacra profanis,

80 Doctoresque suos dicere vera vetat ?

Quæque ministeriis magicis malè mandat haberi,

Unica quam damnat terra Britannna, fidem ?

Saga est ; ah fugito : clamat vicinia tota ;

Pauper et informis conficiatur anus.

85 Nunc sese in selem mutat, lupa noxia nunc fit,

Nunc Iepus, et magicâ decipit arte canes.

Nunc opus aggreditur majus: cantatque, facitque,

Ut luna imperio pareat ipsa suo.

Posse putat fieri, narratque hæc rustica turba,

90 Imputat atque boves, qui periére Iue.

Aeriam quoties equitantem in arundine vidit,

Cumque malo vetulam se focalle deo!

At tu crede malos non ullos esse deorum,

Nec formas homines sumere posse novas;

95 Carmine nec quemquam celo deducere Iunam;

Nî pulcher Latini pastor amore potest.

Ecquis ritè colit te, cæli magne CREATOR?

Legatus CHRISTI quærit avarus opes.

Sacrilegum vidi, quem mitra et purpura vestit;

100 Vidi, cheu, doctos credulitate trahi.

Confucium Sinæ populi, pars magnæque terræ

Tartaricum Lamam numen habere putant.

In flammâ ~~Papæ~~ sacro in pane Papifæ,
Indus et in vaccâ credit inesse deum.

— 105 Nosque movent Monachi in tunicis foedifque cucullis
Nescio quos divos usque latere suis.

Si Mahumetano Meccam contingat adire,
Is coelum, munus grande laboris, habet.
Mafsâ auri Ifacides, vitul^{us} non immemor aure^{as},

110 Nil cultu ducit dignius esse suo.

Hispanus Veneri, Baccho Germania tota,
Et Batavus Pluto sacra diurna parat:

Itque salutatum, quoties iteraveris ortus,
Phoebe, tuos, Mogul, et tibi vota facit.

115 Me quoque (nec puduit) Phœbum coluisse fatendum est,
Et nunc Phoebo spiritus igne calet.

Ecce, auro gemmifque aras exornat, ut olim,
Fingit et innumeros nunc quoque Roma deos.

Reginam celi, mutato nomine, adorat,

120 Junonifque locum Virgo Maria tenet:

Quæ

Quæ potuit (mirum!) volitare per Æthiæ, secumque
Ædem humeris (pondus quàm grave!) ferre suam.

Dumque omnes lustrat terras, sanctamque videtur

Nunc hîc, nunc illic ponere velle domum;

125 En, maris Hadriaci sedes in litore figit,

Ut classem et Venetas hinc tueatur opes.

Quid? quod solamen miseris, agrisque salutem,

(Quos non ulla manus, nec medicina juvat)

Quæque petunt reges, vitam, nova regna, triumphos,

130 Regia si mittunt munera, Virgo dabit.

Quid? quod Laureti vel castum tangere limen,

Quodcunque admissum est, submovet omne scelus.

Non vates, non Dii faciunt miracula tanta:

Tantaque vix ea sunt, quæ bene narrat Arabs.

135 Quo mirêre magis, iubeat si quærere, quæ sit,

Qualis et hæc (quum non est dea) Virgo potens:

Exueret sese, simulachrum læve videres,

Quod rudis ex ligno fecerat arte faber.

At

At nimis apparent quamvis fraudeſque dolique;

140 His tamen uſque poteſt credula turba capi.

Hæc neque tu, moneo, leviter culpaveris, in te

Pontifices ſiquid juris habere queant.

Abſtuleris catulos urſæ, rabidique leonis

Tutiùs ora tuâ ſunt ferienda manu,

145 At mihi fas animo metiri, magne ſacerdos,

Mandatum quicquid dixeris eſſe dei.

Tuque ô, dum rides falſa hæc miracula, ritus

Deſpicias gentis, culta PERILLA, tuæ.

Roma colit quæcunque, ea numina Scotia damnat;

150 Romaque quæ damnat, Scotia cuncta colit:

Templis inque ſuis, ſi fas ea templa vocare,

Si decoris quidquam eſt, id putat eſſe neſas.

Ruſticitas nam ſola placet; reverentiaque hîc eſt,

Debita ſiqua homini, debita nulla deo.

155 En, quoque Monticolæ ſecum ſua ſacra ferentes,

Ut doceant populum, nil niſi triſte ſonant.

C

Crudelem

Crudelem nobis penam et tormenta minantur,
Mortales nulli quæ meruere pati.

Nam magnum faciunt coeli implacabile numer,

160 Humano generi quod nocuisse juvat :

Totum perque diem dum supplice voce precantur,
Posse preces ullas vincere fata negant.

Fata trahunt omnes : cedamus et omnia fati :

Libera nec cuiquam mens animusque datur.

165 Cantantes eadem quo tu discrimine nôris,

Seu CHRISTI, flammæ sive Dialis erit ?

De grege Calvinî rigido nisi jure timerem,

Nè tibi quis noceat, plura monenda forent.

Cetera sin taceam ; tibi quò cœlestia speres,

170 Mens pia dictabit judiciumque tuum.

Dictabunt, quî sis felix cum conjuge conjux

Ex tot, qui juvenes te petière proci.

At, si consilium, vel si mea vota valerent,

En, tibi, quem vellem, pulchra PERILLA, virum !

175 Cujus

175 Cujus nota fides ; cui res fati's ampla relicta ;

Quâ tamen (ars magna est) noverit ille frui.

Cujus nil valeat corrumpere pectus honestum ;

Qui tibi, qui patriæ semper amicus erit:

Sit non indoctus, sit non inamabilis hospes:

180 Sis tali, aut nulli juncta, PERILLA, viro.

At neque conjugium tibi suadeo. Virgo maneres,

Tu poteris Musis aptior ire comes.

Namque tuis precibus postquam Lucina favebit,

Quid tibi cum Phæbo, Pegasidumque choro ?

185 Nec tua te proles, nec multa domestica cura

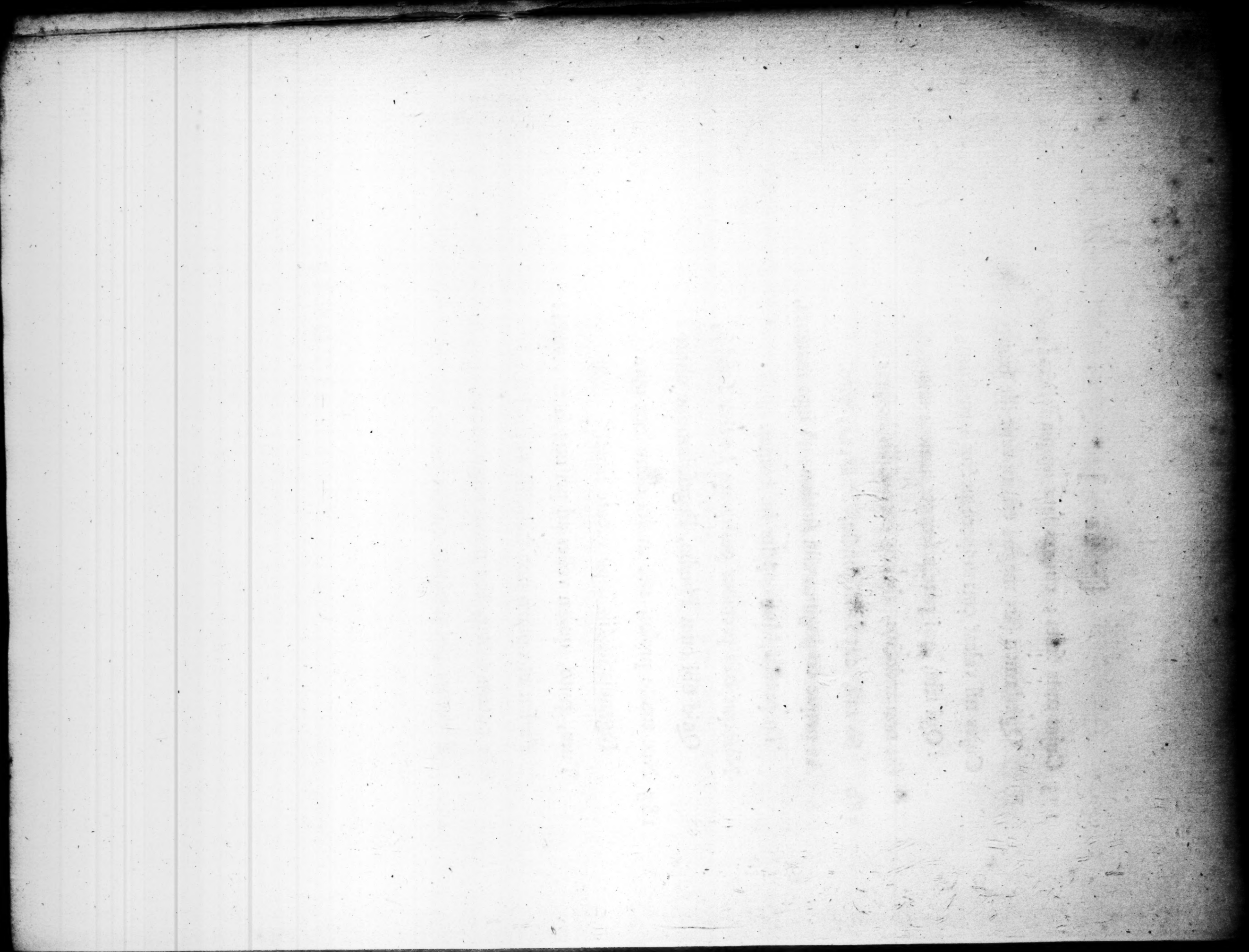
Ingenuis studiis sæpè vacare sinet.

Tum, puto, quàm velles ad pristina sacra reverti !

Forfan et optâris non habuisse virum !

Sive autem mater, seu mavis virgo vocari,

190 Eventura tibi prospera cuncta precor.

EDITORIS ANNOTATIONES.

§. 20. QUID NISI LATRONUM FACTA CRUENTA CANUNT?

DICTUM fuit memorabile, et etiam quo fortasse nihil verius, Archipirate istius, cui cùm Alexander ille magnus ob latrocinia et prædationes crucem minaretur, hoc responsum ab eo tulisse fertur: Reputa tecum, ô Rex, quæ objeceris, et cui viro. Sanè hercle virtutibus, animo, et vitæ consuetudine nos pares sumus: tibi autem latius regnare, prædari, et nocere à fortunâ datur.

§. 26. OMNIA QUI LACERENT, RUSSICUS HOSTIS ADEST.

Non mirandum erit, si eos consilii sui olim poenitebit, qui auxilium à Muscovitis, immani eâ et gente barbarâ petière, et Sarmaticorum exercitus in Germaniam tanquam in prædam invitarunt. Hi enim, præliis secundioribus jam elati, omnia armis suis se consecuturos putant; et, si alter esset PETRUS RUSIÆ Imperator, haud scio, an consequerentur. At verò per mihi visum est mirum, Sueciæ optimates foedus cum Muscovitis fecisse, qui amplissimas et fructuosissimas Suedorum provincias occuparunt, et sub imperium ditionemque suam subjunxerunt, cæteras omnes mox devoraturi. Aut senatores Suecici largitione turpissimâ corrumpuntur, aut in maximarum rerum ignorance versantur. Hoc, quod sequitur, ELOGIUM (quod initio hujus belli affixum fuit januæ Comitis de——senatoris nobilissimi, qui res Suecicas illo tempore pro arbitrio suo administrabat) non tam sceleris, aut inhumanitatis, quàm negligentiae et negotiorum gerendorum incitiæ eum arguere videtur.

Hic

HIC SITUS EST

SENATUS PRINCEPS, ET REGNI PRÆFECTUS;

Vir nobilis, splendidus, affabilis, blandus,

At animo non magno, nec magnâ corporis dignitate.

Cujus nomen et laudes tota jamdiu celebrat * Academia;

Quem sacerdotes aulici omnes imprimis observant;

Quem reverendissimi Præfates, ut Deum colunt.

Qui cibi conquistissimi perquam intelligens,

Et convivia sumptuosè apparandi unicus instructor,

Docilissimos Trimalchionis coquos,

Mercede amplissimâ conductos,

In patriam, inque patriæ, scilicet, honorem,

Primus curavit arcessendos.

Qui indiseruus, loquax, obscurus,

Disertissimos oratores, et sapientissimos

Non modò vicit omnes,

Sed hos ipsos semper habuit

Sententiæ suæ astipulatores.

Quippe populi captandi, et corrumpendi mirus artifex,

Atque ad conservandam, quam consecutus est, potentiam,

Ut alius nemo, callidus,

Summam Imperii diu tenuit.

Rei tamen publicæ administrandæ,

Perinde atque suæ,

Minimè peritus.

* UPSALA, Urbs Archiepiscopalis et Academia insignis.

Tria millia talentum ex agris et fortunis suis,
Totidemque fortasse è regio, cui praeest, aerario
Exhaust, et dissipavit.

Neque quemquam hominem probissimum,
Deque republicâ, aut re literariâ optimè meritum,
Liberalitate suâ decoravit, aut adjuvit.

Solus ex omnibus

Belli et pacis arbiter fuit constitutus :
At belli legitimè suscipiendi, et persequendi,
Aut pacis honestè retinendæ, aut firmandæ
Solus ex omnibus expers et ignarus.

Semper vehementissimè occupatus,
Ac res permagnas visus agere,
Omninò nihil agit.

Semper festinans, properansque,
Atque ad metam tendere prorsum simulans,
Nunquam pervenit.

Hæc fortassis, Viator, rides :
Sta verò, et tristem lege Epilogum :
Hujus unius hominis inficitia
Tantum imprefsit dedecus,
Tantum attulit detrimentum reipublicæ,
Ut omnibus appareat,
Nisi Sueciæ Genius, siquis est, sese interponat,
SUECIAM futuram non esse.

§. 30. UNDE SIBI SUMUNT NOMINA MAGNA DEI.

Alexander, qui Persopolim ebrii scorti hortatu incendi iussit, se gloriebatur esse Jovis Ammonis filium. Cæsares omnes, qui feris, procellis, pestibus et omni intemperie cœli humano generi perniciosiores erant, Augusti, et Divi habebantur. Et memoriâ patrum nostrorum Ludovicus XIV rex Francorum Christianissimus, postquam excisionem, inflammationem, depopulationem finitimis suis Germanis, eorumque oppidis, villis, agris intulerat, VIRI IMMORTALIS nomen sibi induit, aut aulicorum adulatoria calliditas ei indidit non abnuerit. Tales duces, reges, imperatores, dum sibi divinitatem impiè et ineptè arrogant, ne ego infra omnes homines ponendos esse judicaverim.

§. 38. ILLE HOMINUM, ILLE ALMÆ PACIS AMATOR ERAT.

Religio Christiana pacem amat, cupit, conciliat, servat. Principes Christiani, etiam Christianissimi pacem averantur, aspernantur, indignantur, finitimis et vicinis cædes et excidia utique meditantur. Ecquod autem iudicium de hisce terrarum dominis ex facinoribus suis, et anteaçtâ vitâ tu, bone lector, facies? QUEVEDO, vir Hispanus, et facetissimus fabulator, qui mores hominum probè perspexerat, cunctas Inferorum regiones, ut ipse testatur, aliquando peragravit, loca omnia, omnesque ordines, occupationes, et umbrarum penas oculis et animo persultravit, duce et comite Almodeo, aut alio quopiam damone urbano, et melioris notæ. Atque itinere jam penè confecto, quum nullos in viâ offendisset reges, quos præcipuè optabat sibi dari, QUEVEDO percontatus est hospitem suum, in quo loco hi sceptrigeri essent collocati. Eccillos, inquit demon, specus horridulum digito monstrans: quod inspicies. QUEVEDO, ibi perpaucos esse affirmat. Nescio, ait dux viæ, an perpaucos eos dixeris: Hoc certò scio, ibi esse omnes, qui fuerunt, aut uspiam gentium regnârunt in terris.

§. 41. ATTAMEN

§. 41. ATTAMEN IMPERII CUYUS BORUSSIA PARS EST &c.

Non possumus facere, quin impensè admiremur res gestas Borussiae regis. At enim centum post annos cùm hæc eadem prædicarint historiae, haud credibilis erit narratio. Copiis omnibus tum equestribus tum pedestribus Francorum regis, Austriaci Imperatoris, Moscovitarum reginae, et Sueciae reipublicae ecquis rex vel potentissimus resistere potest? Rex Fredericus virtute suâ et scientia militari nixus resistit, et vicit.

§. 56. NI CAUSA ARMORUM JUSTA GRAVISQUE FUIT.

Bellum iustissimum (siquod est iustissimum) à populo Britanno cum Gallis hodie geritur. Cùm hujus belli initia prospera essent Gallis, et rempublicam nostram administrarent quidam purpurati, in quibus neque quid scientiae militaris, aut consilii, aut dignitatis fuit, omnia sibi promittebat gens inimica, etiam opes et possessiones nostras omnes, et totius oceani imperium. Simul autem ac novi homines singulari prudentiâ, altâ mente, et auctoritate præditi ad capeffendam rempublicam accesserunt, ô quàm subito commutata est hujus insulae fortuna! ô quæ temporum inclinatio! quæ repentina rerum Gallicarum conversio, quas in extremum casum deductas esse magno cum nostro gaudio ac beneficio hodie videmus! Quid hominis fuerit eorum purpuratorum, de quibus supra mentionem feci, præfectus, atque idem fortasse regni præfectus, cognoscas ex iis versiculis, patrio sermone scriptis, et inscriptis, *Do no minister, and no great man*. Cùm verò ad hoc carmen nescio qui ex satrapæ hujus assentatoribus tenuiter respondit, et imaginem ejus vitæ et consuetudinis numeris similibus exprimere conatus est, non potui, quin de poetarum meritis sic existimarem, et qui de iis aliter sentiat atque ego, inveni neminem.

En, paucis duo versibus poetæ
Laudavêre duos viros potentes,
Culpavêre duos viros potentes;

D

Qui

Qui nunc res Britonum impigrè gubernant.

At famâ, ingenio, scientiâque

Sunt tam dissimiles duo hi poetæ,

Quàm sunt dissimiles sui patroni.

§. 62. SEDEM HIC LIBERTAS MALUIT ESSE SUAM.

Sed tamen huic metuo. Quam certam maluit esse

Sedem hîc Libertas alma, tenere potest?

Haud equidem teneat, nî eadem firmabit amica,

Quâ modo tam genti profuit, arte manus.

Populi Britanni propria est ea perfectæ libertatis, et reipublicæ species, quâ nihil dulcius, et homine dignius: et quæ quidem nunquam amitti potest, nisi eam vendat ipse senatus. Quàm foeda autem, quàm infamis, quàm etiam infuper stulta esset hæc venditio, quum nihil tanti est, quo eam venderet; quum ipsa tanti est, ut amicorum, ut liberorum, ut vitæ nostræ anteponeretur?

§. 64. RELIGIO VOLUIT CUNCTA LICERE SIBI.

Ea scilicet superstitio, quâ imbuitur maxima pars Europæ, gens potissimum Hispanica, et Lusitanica, Dei omnipotentis pio cultui quàm dissimilmâ. Quot enim homines, crudeliter excruciatos, et verò etiam quot millia hominum necari, et cremari iussit? Quàm verè ferreus, et imbecillo animo, et inhumano fuit rex iste, qui primum iussit tale constitui tribunal religionis ergò, quale nulla usquam gens barbara, injurias suas ulciscendi causâ, extruxit, aut excogitavit? Si CHRISTUS terram revideret, ubi inveniret doctrinam et religionem suam, simplicem, puram, humilem, benevolam, pacificam? Frustra equidem eam quæreret in tristi et inexorabili INQUISITIONIS domo, frustra fortasse in ullâ regali aulâ.

§. 71. SEMIDEUS VANOS STIMULAT DUM LOIOLA REGES.

IGNATIUS LOIOLA, Jesuitarum ordinis, sive societatis fundator: quæ ab initiis parvis in immensum crevit. Hujus societatis doctrina, disci-
plina,

plima, dogmata ita præ se omnibus perspecta et cognita sunt, ut supervacaneum esset in hoc loco de iis differere. At verò hiæ socii Jesu superbum, quò semper usi sunt, nomen æquiore animo permitteremus, si tantum iis vera religio debuisset, quantum debuit res literaria, et omnes ingenue artes.

§. 72. PLENA FERÆ CÆDIS GALICA REGNA VIDES.

Maximæ indignissimæque cædes Parisiorum civium, et primariorum virorum factæ sunt religionis gratiâ A. C. 1579. jussu Caroli ix. Francorum regis. Et A. C. 1655. Edictum *Nancticum* abolitum, et abrogatum fuit à Ludovico xiv. (quod quidem Jesuitarum consiliis acceptum fatur) unde decies centena millia hominum, siqua est historia fides, aut occisa sunt, aut exulârunt.

§. 73. REGIBUS AUSTRIACIS MIHI DIC INSIGNIOR ECQUIS &c.

Domus Austriaca, superba, inhumana, ingrata: cujus prava et immodica superstitio in iis provinciis, quæcunque sub ejus imperium dittonemque malo fato ceciderunt, *Reformatos* sive *Protestantes* oppressit, obruitque: cujus autem miserrima ac suspiciosa ambitio ferè omnes Hungariæ, et Transilvaniæ proceres exterminandos curavit.

§. 75. QUAS VASTAS SUBIGIT GENTES, EXTERMINAT OMNES &c.

Hispanis, ex omnibus primis, contigit longâ ex navigatione Americam adire; ubi, ignotis armis usi, quascunque vellent, gentes Americanas faciliè superabant, et in ditionem suam redigebant. Quæ autem Hispanorum rapinæ! quæ incolarum supplicia! quicquid enim avaritia teterrima, et crudelitas immanissima efficere potuit, effecerunt Hispani, usque adeò, ut bis centies decies centena millia hominum Americanorum, quod quidem ipsi Hispanienses commentarii testantur, interfecta fuerint. Verùm Hispani de omnibus hiæ flagitiis et sceleribus ideo se excusari arbitrantur, quia nimirum novæ hujus telluris incolæ, cùm homines essent, non erant

Christiani. Audit vir Americanus monachum quendam gloriosius declamantem, et multa differentem de coelesti Paradiso, Christianorum omnium defunctorum lætâ et beatâ sede futurâ. Ut monachus finem fecit dicendi, hominem adit Americanus, et ab eo quæsit, utrum illa eadem domus coelestis destinata esset Hispanis! Certe equidem, inquit Monachus, iis præcipuè. O bone Deus, exclamat Americanus, si ita est, da mihi ubi vis demigrare potius, quàm in eo Paradiso habitare unâ cum Hispanis.

℥. 82. UNICA QUAM DAMNAT TERRA BRITANNA, FIDEM.

Prudentissimo senatûs decreto sagæ, incantatrices, versipelles, striges, et veneficæ omnes in exilium jam diu ejiciuntur, sanè nunquam reducendæ, quum ipsa etiam ars magica solum mutavit, nisi Anglia nostra, quod avertat Deus, ad Romana sacra revertatur.

Opinionem hanc de sagarum incantamentis et potentiâ ex veterum poetarum fabulis in Christianam religionem irreplisse crediderim: quæ quidem opinio, usque à Christi sæculo, cum ætatibus hominum ita inveteravit, ut non vulgi modò, sed doctorum virorum et optimorum mentes eâ imbuerentur. Vix sunt centum abhinc anni, cùm in quocunque pago habitaret vidua femina, vetula, sordida, misera, edentula, morosa, ea semper saga habebatur, et sæpissimè in iudicium capitis vocabatur, dum alii jurejurando affirmabant eam in selem se mutasse, alii in baculo sedentem per aera volitasse, alii oves et boves vicinorum linguâ malâ fascinaſse.

℥. 98. LEGATUS CHRISTI QUÆRIT AVARUS OPES.
SACRILEGUM VIDI &c.

Perpaucos usquam gentium cognovi ex purpuratis iis, qui Archipræsules, Præsules, Antistites, Episcopi honorificentissimè appellantur, ad priscæ veræque sanctitatis imaginem factos, aut quorum libri, præcepta, orationes cum eorum vitâ non pugnarent. Multos equidem novi ambitiosis hiſce nominibus positos, qui nihil cogitabant, nisi quò divitias congererent, familiam ornarent, censum augerent, sacerdotia alia aliis ampliora ditioraque

ditioraque consequendo. Unde fit, ut quos maiores nostri tanquam sanctos Christi Apostolos colebant, nos quidem nullâ profus veneratione dignos putemus. Quæ enim infamia! quæ eorum impietas! quos pecuniam, quam ecclesiæ, quam pauperibus, quam Deo debent, in uxorcûlas, liberos, consanguineos, et affines suos conferre minimè puduit.

¶. 105. NOSQUE MONENT MONACHI IN TUNICIS FOEDISQUE CUCULLIS &c.

Homines eos intelligit poeta, qui senio et morbis confecti supremam horam expectant, monachorum induti cucullis, quasi ita ornati scelera omnia antea factæ vitæ subito expiant. Qui monachorum doli! quæ machinæ! quæ captiones!

¶. 101. CONFUCIUM SINÆ POPULI, PARS MAGNAQUE TERRÆ

TARTARICUM LAMAM &c.

De CONFUCIO, et LAMA magnæ Tartariæ Deo consule Sinenfes historias.

¶. 103. IN FLAMMA PERSÆ, SACRATO IN PANE PAPISTÆ,

INDUS ET IN VACCA &c.

Veteres Persæ IGNEM adorabant, et qui ab iis oriundi sunt, qui, ni fallor, GUEBRÆ appellantur, numen idem hodie adorant. De sectâ Indorum, qui VACCAM venerantur, vide orientales historias, et varias Indiæ commentationes.

¶. 122. ÆDEM HUMERIS (PONDUS QUAM GRAVE) FERRE SUAM.

Santa casa di Loretto, Domus B. M. V. quæ ejus jussu sese ex patris solo in aera sustulit (nè infidelium tactu, aut aspectu diutius pollueretur) atque post varias migrationes et peregrinationes sedem sibi elegit, ubi olim Junonis templum extructum fuerat, prope Hadriaticum mare. Hic B. V. rem suam tam copiosè fecit, atque indies ita cumulâtè augeat, ut Deos Deasque omnes tum Græcorum, tum Romanorum, non modò Junonem, cujus in locum successit, sed etiam Delphicum Apollinem, qui gratiâ, autoritate, et oraculis vendendis plurimùm valebat, divitiis longè superaverit.

¶. 134. TANTAQUE

22 EDITORIS ANNOTATIONES.

Y. 134. TANTAQUE VIX EA SUNT, QUÆ BENE NARRAT ARABS.

Noctes scilicet Arabica, fabulae non injunctas, quia omnia, portenta, prodigia, more Arabum, narrantes.

Y. 137. EXUERET SESE SIMULACHRUM LÆVE VIDERES &c.

B. M. Virginis imago, quæ in *Laureti* domo posita est, induitur coronâ aureâ, magnis, pretiosissimis, et fulgentibus gemmis illuminatâ; totusque ejus ornatus tot tantisque gemmis distinctus est, ut maximorum regum coronas, diademata, vestimenta, uniones et gazas omnes vix tanti aestimares. Ipsa autem statua, quæ ex ligno facta est, adeo est informis, ut non è caelo cecidisse, sed ex venetice cujusdam cellâ ablatam fuisse diceres.

Y. 113. ITQUE SALUTATUM, QUOTIES ITERAVERIS ORTUS
PHOEBE, TUOS MOGUL &c.

Magnus Indiarum monarcha, *The Great Mogul*, ex more proavito primos solis orientis radios religiosissimè salutat, suspicit, contemplatur, veneratur.

Y. 149. ROMA COLIT QUÆCUNQUE, EA NUMINA SCOTIA DAMNAT &c.

Scoti minùs reverenter Deum colunt, quàm regni satrapas, vel etiam aequales suos. Gentis hujus religio in unâ hac re posita videtur, ut quàm longissimè ab sit ab institutis, ritibus, et caeremoniis Ecclesiarum Romanarum, nec non et Anglicanarum. Ab Episcopatu autem ita abhorrent, ut in eo nihil boni agnoscant, nisi quòd sit fructuosissimus, et rem familiarem et censum tenuissimum cumulatè augeat. Quapropter ex Scotis aliquando sunt reperti, qui EPISCOPARI non NOLUNT. Quos dies festos nos agimus, et celebramus, Scoti nefastos ducunt, et lugubria, puto, canunt. Quum in hac boreali Britanniarum parte olim peregrinabar, hospitii mei vicinus (ex iis unus, quos *ministros* appellant) in judicium fuit vocatus, et damnatus sceleris,

sceleris, quia auferem ausus est prandere natali Christi, aut festo die Michaelis Archangeli. Nam eo die Anglis mos est patrius mensas suas assis anseribus extruere, haud quidem religione obstrictis; sed quia, circiter id anni tempus anseres sunt pinguisissimi, et iucundi saporis. Nonne autem hic reus iudicium subiit iniquissimum? Quid si improbum hunc Anglorum morem ignorabat? Quid si ignorabat, cuius præcipuè dies esset, siquidem in Scotorum calendario Archangelus, nullum, ni fallor, locum obtinuit? Quid denique si vir bonus nihil præter unum anserem habebat, quod ederet?

Tres Encolpius anseres necavit,

Ut nos Arbiter ille fabulator

Jucundus decuit, sacros Priapo.

Id propter * vetulae crucem minantur.

Quid verò meus ille Scotus hospes,

Unum cum necat anserem profanum,

Quo natos aleret puellulasque,

Nunc in iudicium reus vocatur?

Utrum sit sacer anser, an profanus,

Nil refert: sed inexpiabile hoc est,

Siquis Scotus homo die nefasto

Convivis jubet anserem parari.

Si, sic nota tibi Dei voluntas,

Qui sunt, dic bone vir, dies nefasti,

Ut prandentibus error absit omnis.

Omnem credideris diem nefastum,

Inque ipso anserem daemonem latere,

Angli quem celebrant ineptiores,

Festum coelicolis suis dicatum.

At tu, præcipuè, valere si vis,

Festum, Scote, caveto Michaelis.

* Sacerdotes Priapi.

* 155. EN QUOQUE MONTICOLÆ SECUM SUA SACRA FERENTES &c.

Est in Scotiâ sacrificulorum genus, qui in agis et montibus concionari solent; qui novis sacris jam diu initia fecerunt, et acta synodica, quæcunque constituta fuerint, purioribus doctrinis disciplinisque, id est, divinitate superstitionis rescindere conantur. Tante autem multitudinis et potissimum fervorum et agrestium hominum, quantam vix ulla urbs in eâ regione capiat, ad hos montanos concionatores semper factus est concursus: quibus et nymphæ Oreades misceri non dedignantur. Hos conventus † *Occasiones* appellant, quasi tum quidem idonea esset oblata occasio inter se amandi, amplectendi, et otio iurificè fruendi.

Sæpenumero mecum mirari soleo, quid sit causæ, quamobrem in Scotiâ inveteraverint tot aniles et barbare superstitiones, quandoquidem Scoti omnes, nisi qui sint de sæce populi, à pueritiâ sunt literis dediti, et philosophiam, et omnes liberales disciplinas, et ingenuas artes imprimis colunt. Eorumque procures in genere omni literaturæ Angliæ proceribus antecellunt, atque exterarum gentium nobilibus nihil cedunt.

¶ 164. LIBERA NEC CUIQUE AMENS AMMIQUE DATUR.

Scoti omnes, qui sacris suo more sunt initiati, ii cuiuscunque sunt ordinis, aut sectæ, cuncta fataliter desinita, atque à Deo prædestinata fuisse asserunt.

† Vide libellum à FABRO FERRARIO scriptum, et nuper editum, qui in hacce *occasione*, sive immanes conventus, lussit satis jocosè.

F I N I S.

